

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Grote Hulststraat (Tielt, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2017C38

April 2017

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert
Wetenschappelijke begeleiding: Dieter Demey

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	5
1.1 Beschrijvend gedeelte	5
1.1.1 Administratieve gegevens	5
1.2 Onderzoeksopdracht	7
1.2.1 Onderzoekskader	7
1.2.2 Juridische context	7
1.2.3 Randvoorwaarden	7
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein	8
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	9
1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie	11
1.2.6.1 Methode	11
1.2.6.2 Fysisch geografische situatie	11
1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen	11
1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader	11
1.2.6.5 Verstoringshistoriek	12
1.2.6.6 Algemene wetenschappelijke advisering en advies van specialisten	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.3 Assessmentrapport	13
1.3.1 Ruimtelijke situering	13
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	14
1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)	15
1.3.2.2 Geologie	16
1.3.2.2.1 Tertiair	16
1.3.2.2.2 Quartair	17
1.3.2.3 Bodem	18
1.3.2.3.1 Bodemtypes	18
1.3.2.3.2 Bodemerosie	19
1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop	20
1.3.2.5 Hydrografie	22
1.3.3 Gekende archeologische waarden	23
1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek	23
1.3.3.1.1 Historische achtergrond	23
1.3.3.1.2 Historische kaarten	24
1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen	27

1.3.3.2	<i>Beschrijving van de gekende archeologische waarden</i>	30
1.3.3.3	<i>Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader</i>	32
1.4	Synthese	32
1.4.1.1	<i>Interpretatie van aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed</i>	33
Deel 2:	Bibliografie.....	34
Deel 3:	Bijlagen.....	35

FIGURENLIJST (2017C38)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	6
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).....	6
Figuur 3: visualisatie van het geschat grondverzet van de geplande werken.....	10
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	13
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).....	15
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).....	16
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)	17
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).....	18
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2017) (bron: Geopunt).....	19
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt). 20	
Figuur 11: Hoogteverloop van het projectgebied (van noordoost naar zuidwest) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).....	21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).....	22
Figuur 13: Projectgebied bij benadering weergegeven op de kaart van Franciscus De Bal, 1738 (Bron: Tielt - Historische Stedenatlas van België)	24
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)	25
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)	26
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Popp-kaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)	26
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)	27
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)	28
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)	28
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt)	29
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	29
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).....	30
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 t.a.v. cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal)	32

TABELLENLIJST (2017C38)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	5
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	14
Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.....	27
Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.	30

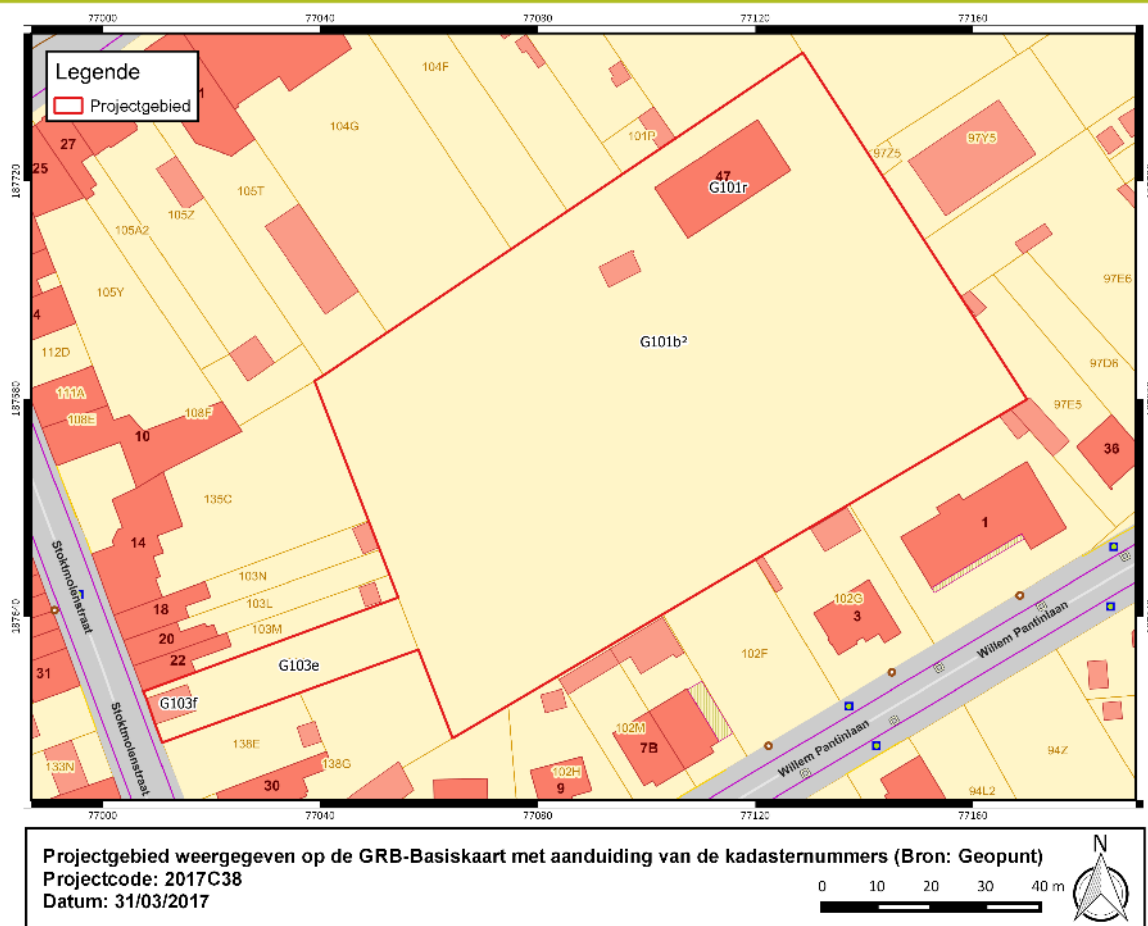
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

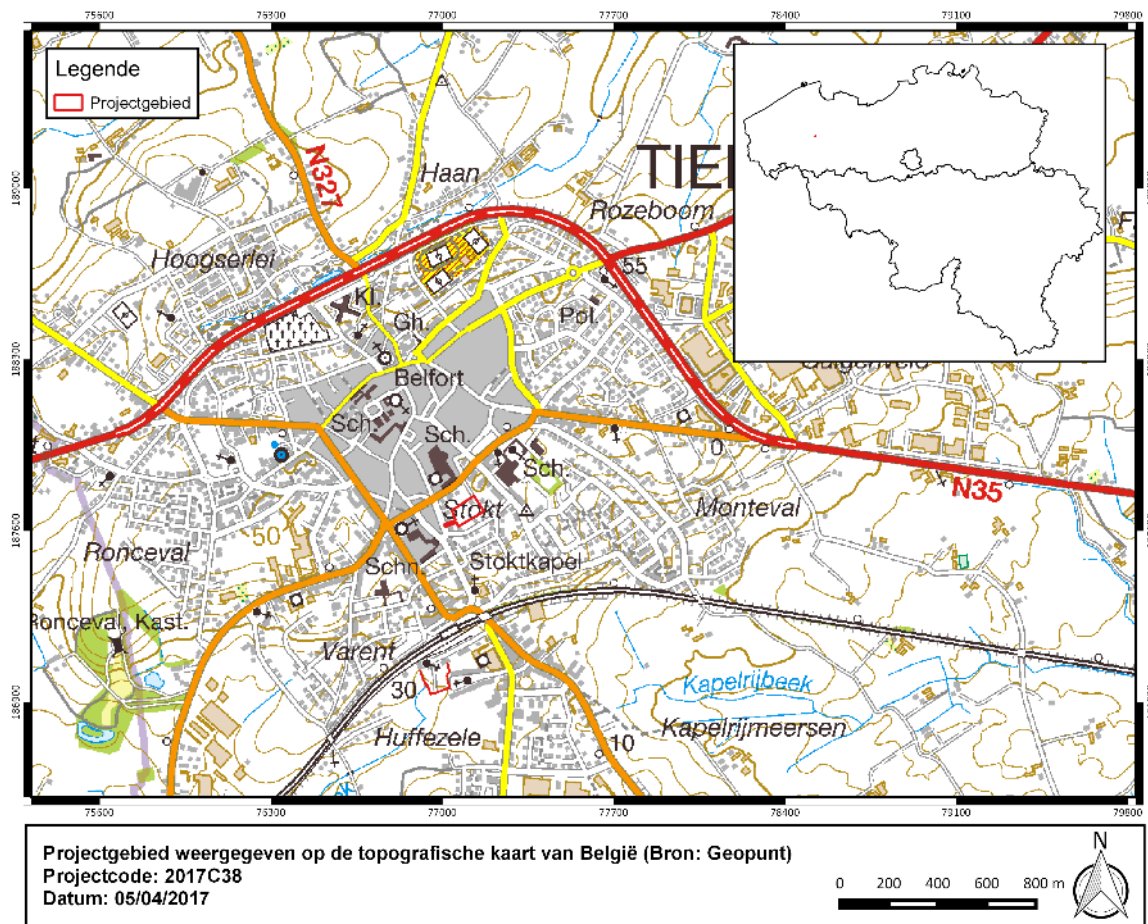
1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Tielt
	Deelgemeente	/
	Postcode	8700
	Adres	Grote Hulststraat
	Toponiem	Grote Hulststraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 76986 Y _{min} = 187606 X _{max} = 77189 Y _{max} = 187747
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Tielt, 3 ^{de} Afdeling, Sectie G, nr. 101b ² , 10r, 103 ^e , 103f Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Dieter Demey (projectleider archeologie) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	nvt	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt)

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt)

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van een woonontwikkeling. Het projectgebied wordt in deze studie projectgebied Tielt Grote Hulststraat genoemd.

Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van projectgebied Tielt Grote Hulststraat. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het projectgebied bevindt zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het terrein bevindt zich noch in een vastgestelde archeologische zone, noch in een zone waar geen archeologie te verwachten valt, noch in een archeologische site. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt ca. 8900m² en de ingreep in de bodem bedraagt meer dan 1000m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel maatschappelijk onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning.

Het projectgebied behelst op vandaag een binnengebied alwaar een alleenstaande woning (op heden nog steeds bewoond) met bijgebouwen is gesitueerd. Daarnaast wordt het terrein gekenmerkt door een vrij groot aandeel hoogstammige bomen, tuinpaden, oprit, terrassen en andere verhardingen (tennisveld) die het niet vanzelfsprekend maken bodemingrepen uit te voeren i.f.v. archeologisch onderzoek. Het zou in casu gaan om ingrepen met een destructief karakter ten aanzien van de bestaande woonactiviteiten.

In casu wordt geopteerd voor een uitgesteld traject waarbij het proefsleuvenonderzoek kan plaatsvinden nadat het terrein “in onbruik” is voor wat betreft de actuele bewoning en vóór de aanvang van de aan te vragen werken.

Het grote aandeel behoud van waardevolle bomen kan dan ook in samenspraak met het archeologiegebeuren voltrokken worden, specifiek wat betreft het vermijden van schade aan wortels e.d.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Tielt Grote Hulststraat werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

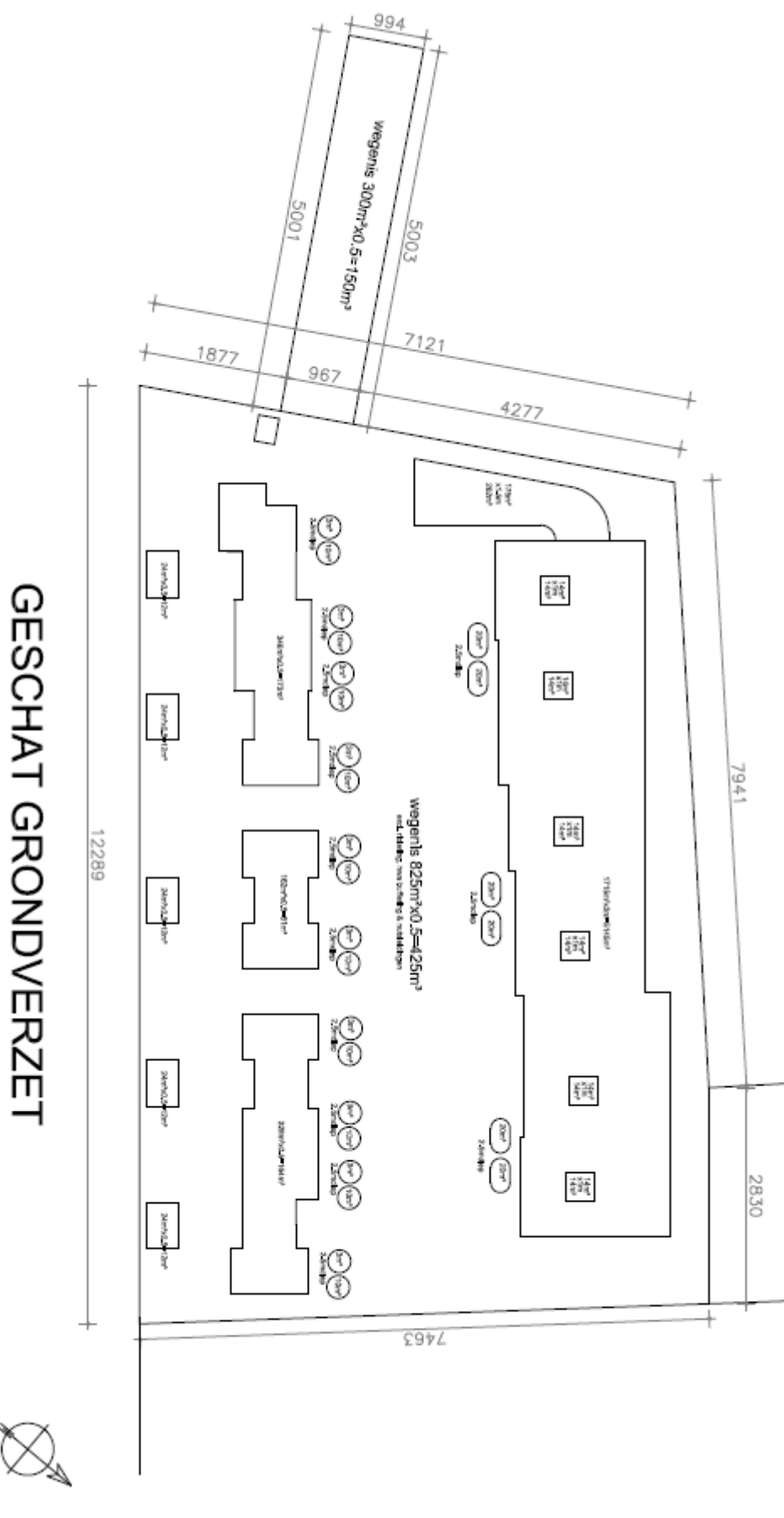
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

De opdrachtgever plant een woonontwikkeling (inbreiding) bestaande uit 10 grondgebonden woningen en 3 meergezinsvolumes met één gezamenlijke parkeerkelder op één ondergrond niveau. Er wordt tevens een openbare wegenis aangelegd met riolering (centraal onder de rijweg) en nutsleidingen in de voetpadstrook.

Voor een gedetailleerde weergave van het geplande grondverzet zie bijlage 1 – grondverzet.

Figuur 3: Visualisatie van de geplande werken

Figuur 4: visualisatie van het geschat grondverzet van de geplande werken.

1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

- Kaart van Franciscus De Bal (1738)
- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de eerste helft van de 18de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden.

Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis.

De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

1.3 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Tielt (provincie West-Vlaanderen). Tielt is een middelgrote stad gelegen in de provincie West-Vlaanderen, ongeveer bij het middelpunt van de driehoek gevormd door Brugge, Kortrijk en Gent. Sinds 1976 is Tielt de hoofdgemeente van de gemeenten Aarsele, Kanegem en Schuiferskapele. De locatie is omgeven door de Willem Pantinlaan ten zuiden, de Stoktmolenstraat ten westen, de Grote Hulststraat ten noorden en de Beernegemstraat ten oosten. De dorpskern van Tielt (markt) situeert zich ca. 750 meter ten noorden.

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

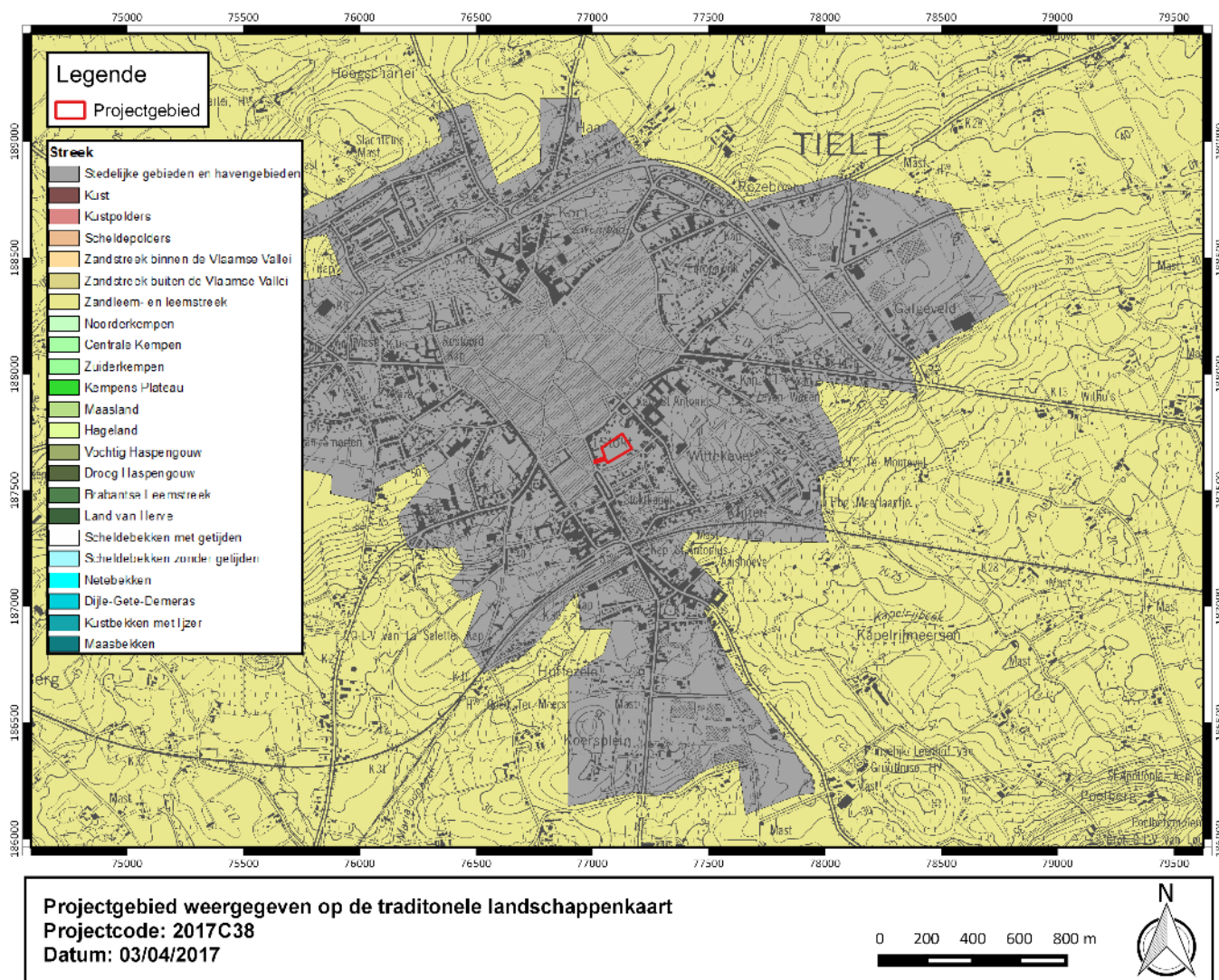
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Stedelijke gebieden en havengebieden
Tertiair	Lid van Pittem (Fm. Gentbrugge)
Quartair	Type 1: eolische afzetting
Bodemtypes	OB
Potentiële bodemerosie	Zeer laag tot laag
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Gemiddelde hoogte ca. 50 m TAW
Hydrografie	Leiebekken (deelbekken Benedenleie) Waterlopen: Marialoopbeek, Speibeek

1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het projectgebied is gelegen in stedelijke gebieden en havengebieden.

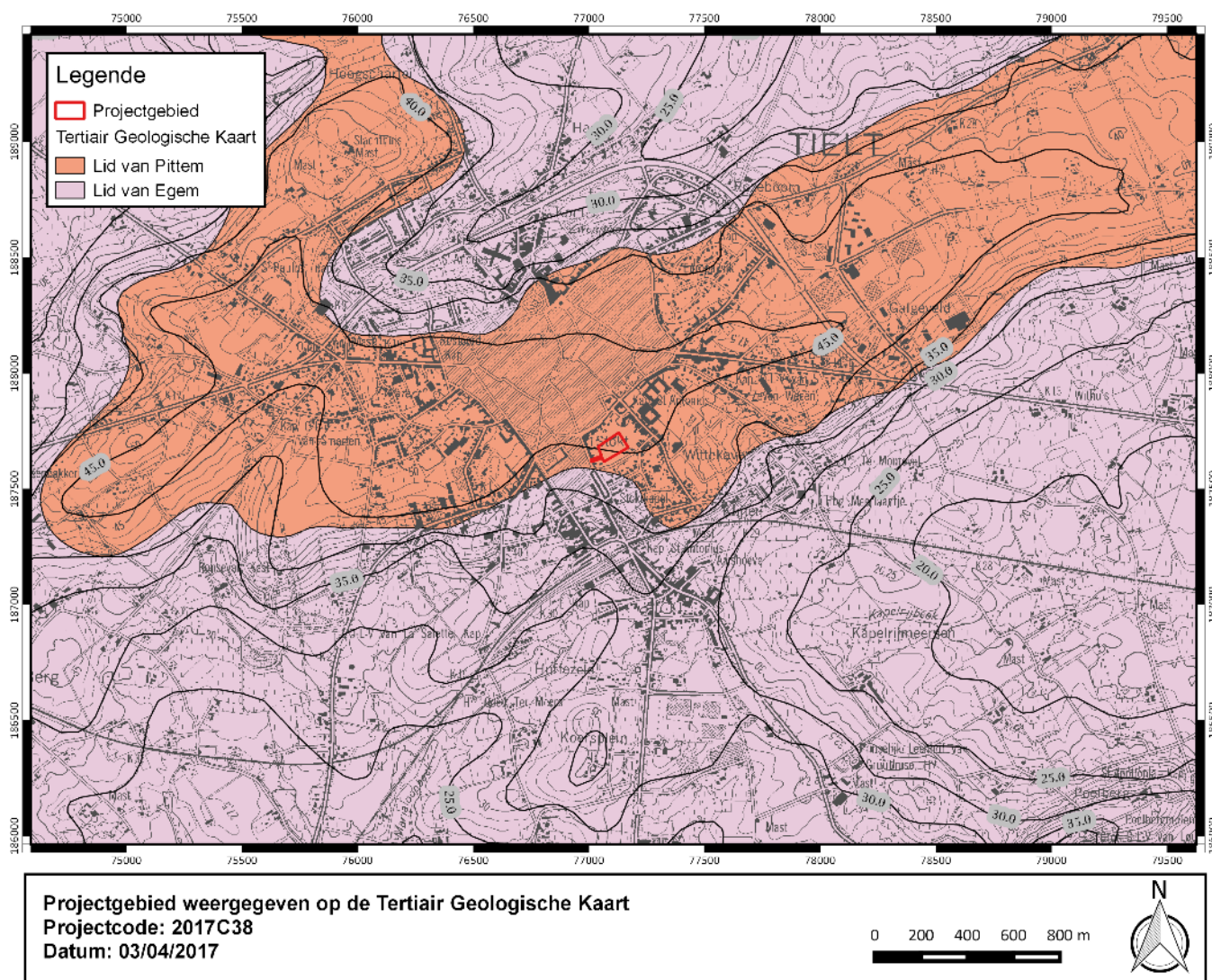

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).

1.3.2.2 Geologie

1.3.2.2.1 Tertiair

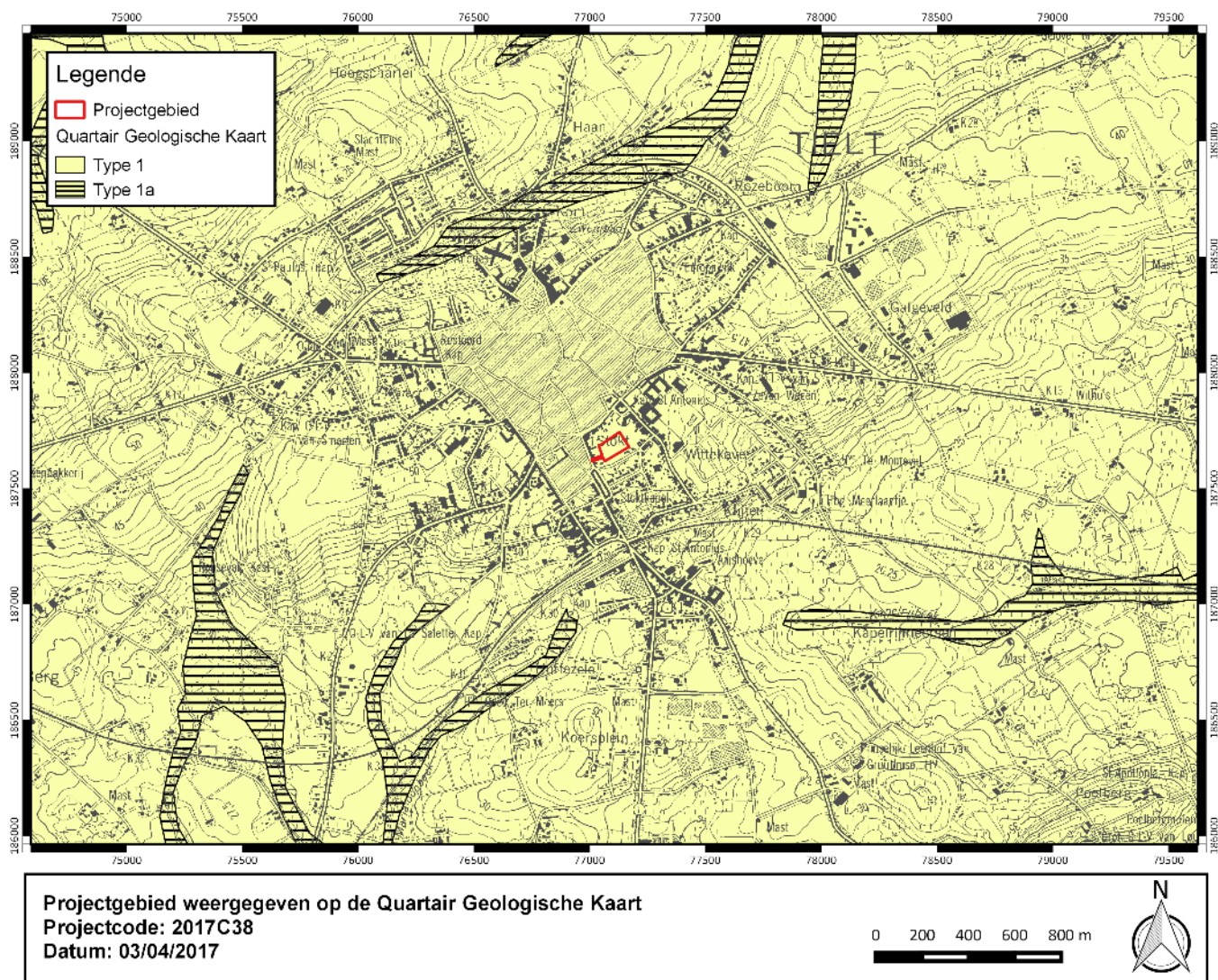
Het projectgebied is gelegen in het Lid van Pittem (Formatie van Gentbrugge). De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiige, siltige en zandige mariene sedimenten. Het Lid van Pittem bestaat uit een afwisseling van dunne laagjes kleiig-zandig grof silt en glauconiethoudende kleiig-siltig fijn zand. De laminae zijn vaak gebioturbeerd. Getijdengeulen komen voor in het sediment wat in de intertidale zone afgezet werd. Plaatselijk komen zandsteenbanken met opaalcement (veldstenen) voor.

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

1.3.2.2.2 Quartair

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan (zand tot zandleem) met eventuele Quartaire hellingsafzettingen.

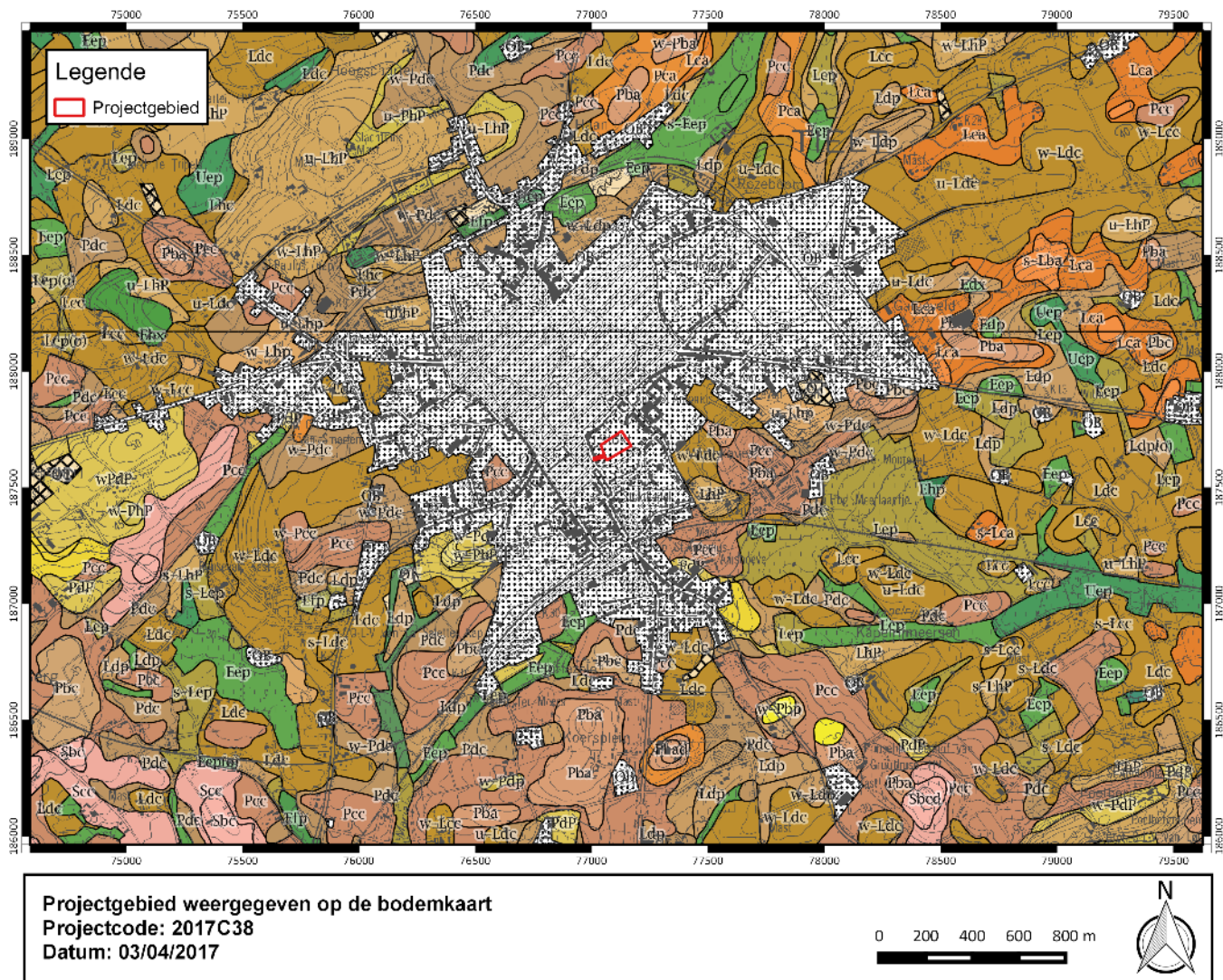

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.3 Bodem

1.3.2.3.1 Bodemtypes

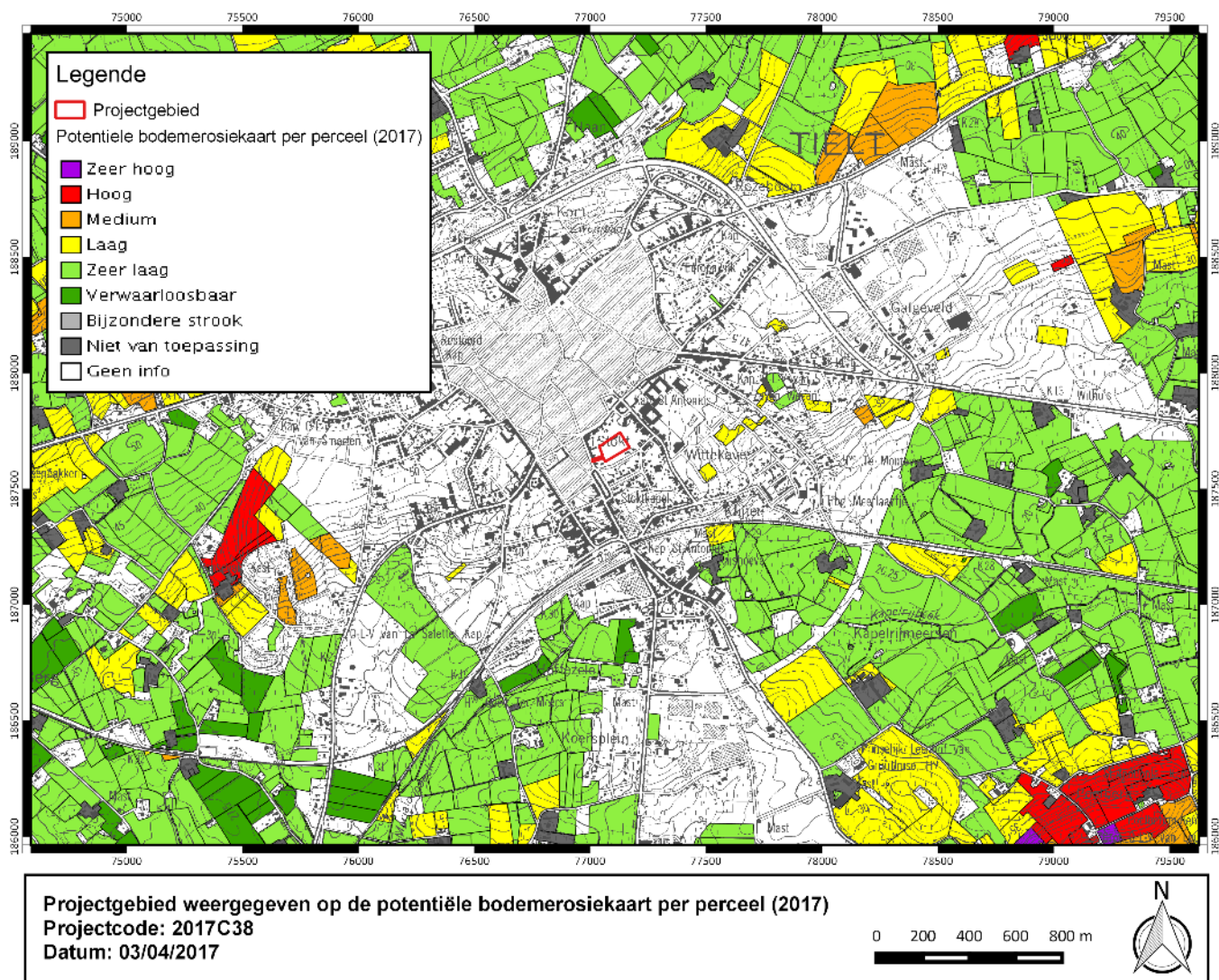
Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bebouwd bodemtype waarbij de oorspronkelijk bodem mogelijks niet meer te herkennen is.

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).

1.3.2.3.2 Bodemerosie

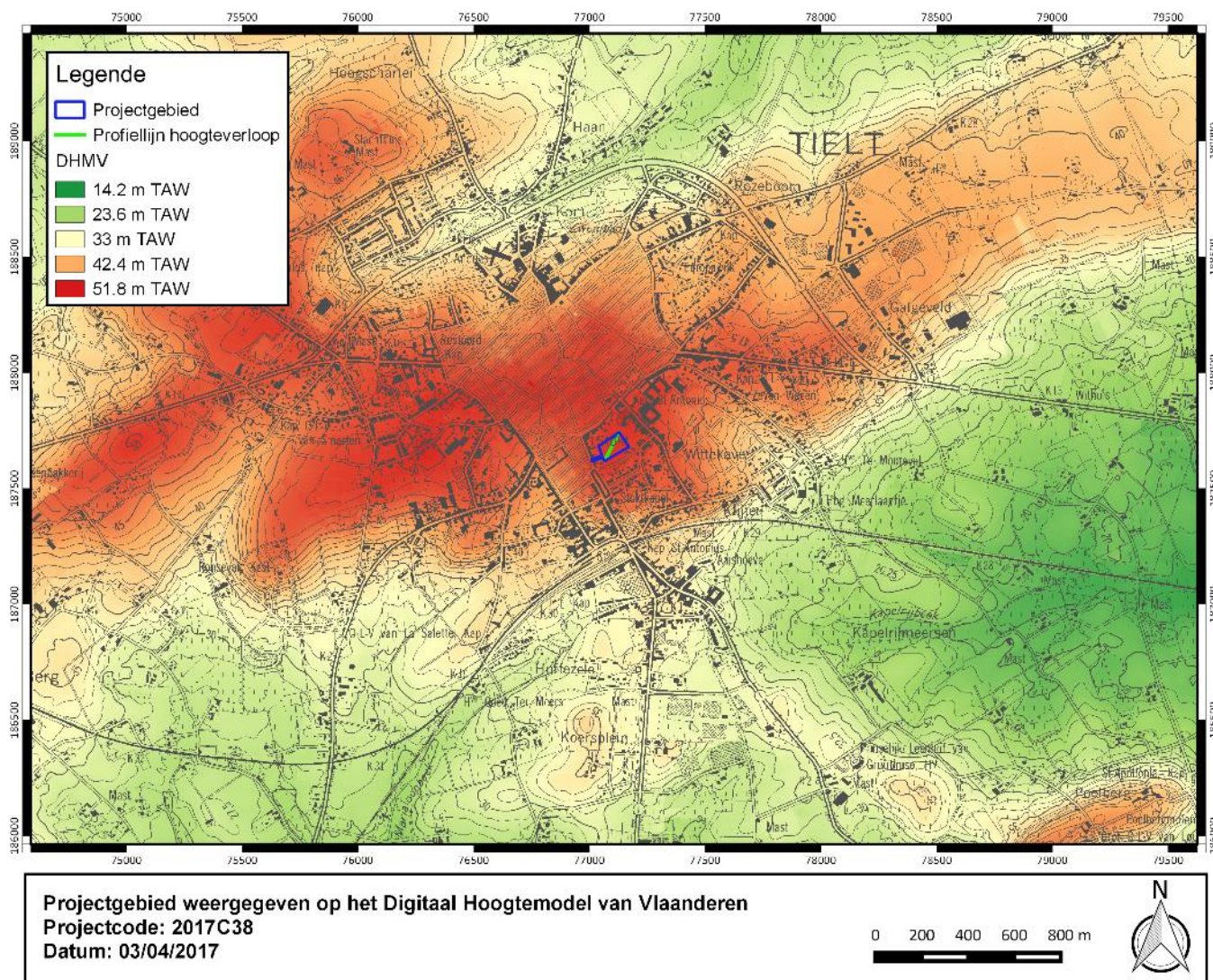
De potentiële bodemerosie is niet gekarteerd voor het projectgebied. Gezien de ligging op de cuesta van Tielt zal de potentiële bodemerosie tussen zeer laag en laag liggen zoals de overige percelen gelegen op deze rug.

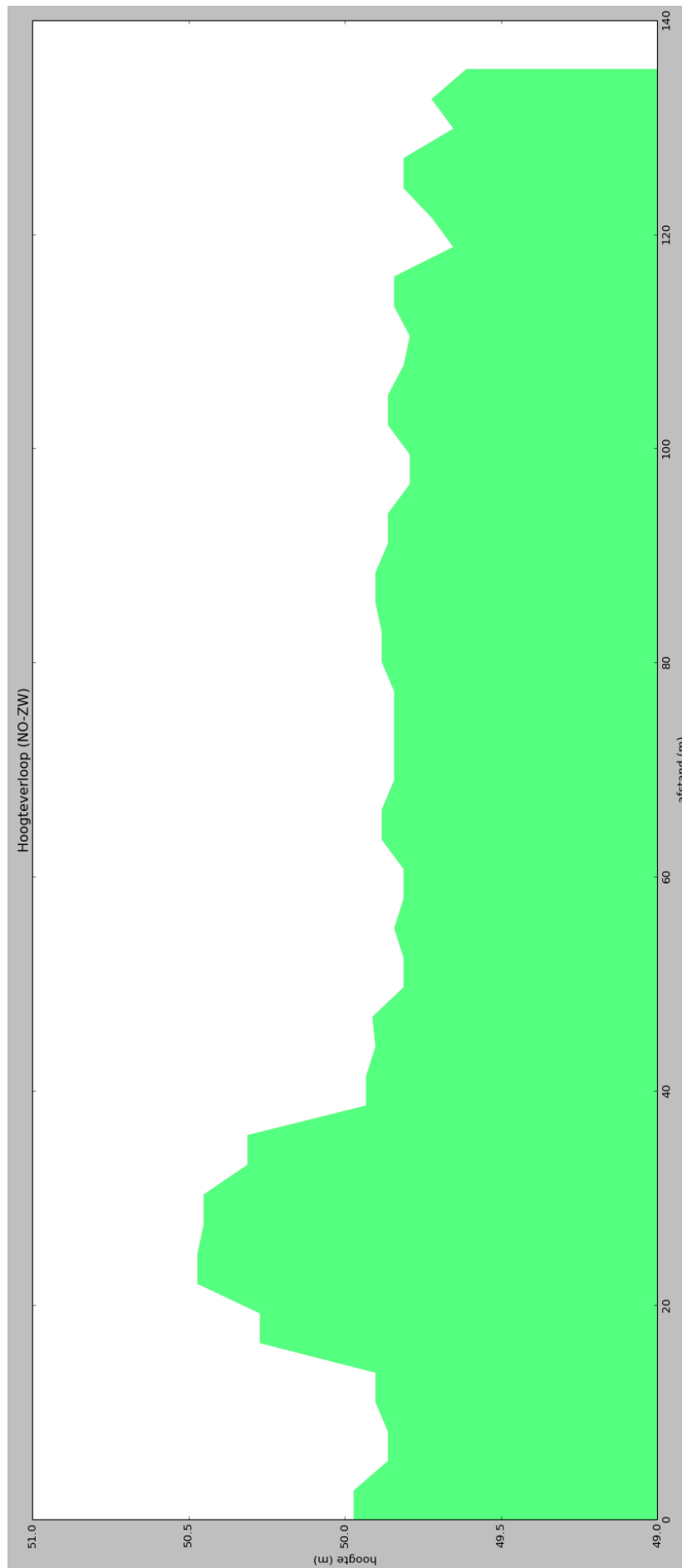
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2017) (bron: Geopunt).

1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Het projectgebied is duidelijk gelegen op een rug. Deze rug staat gekend als de cuesta van Tielt. Deze kent een oost-west gericht verloop en ligt op ca. 50 m TAW. Het projectgebied is gelegen net op de kop van de cuesta waardoor weinig erosie zal opgetreden zijn. Tevens is de kans op hellingsafzettingen zeer klein door deze positionering. Uit het hoogteverloop kan ook vastgesteld worden dat het projectgebied zich op de kop bevindt gezien het vlakke verloop. De hoogte is gelegen op ca. 50 m TAW.

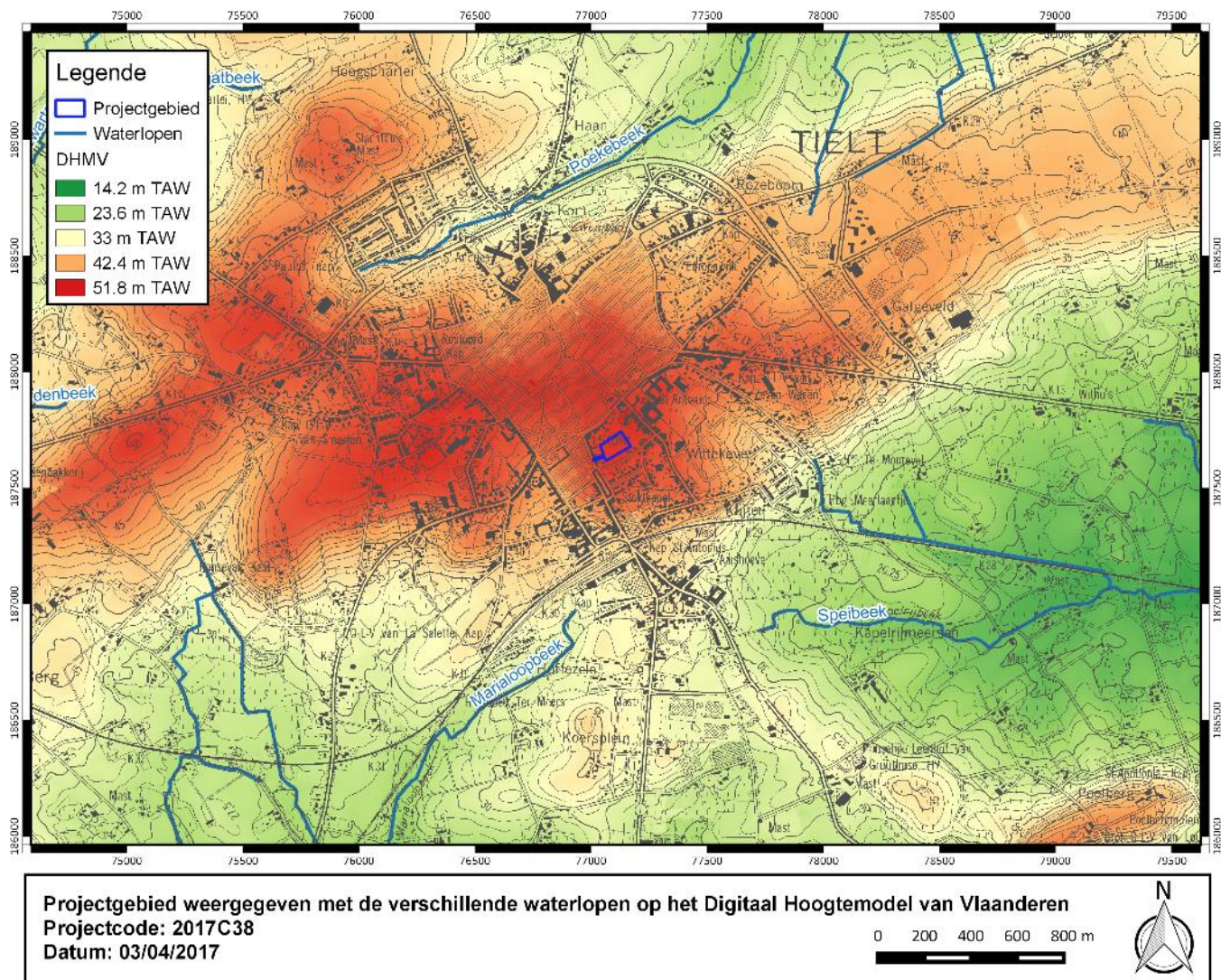
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

Figuur 12: Hoogteverloop van het projectgebied (van noordoost naar zuidwest) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).

1.3.2.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het Leiebekken (deelbekken: Benedenleie). De aanwezige waterlopen bevinden zich in het zuiden waaronder de Marialoopbeek en de Speibeek. Deze waterlopen zorgen voor de afwatering van de cuesta.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

1.3.3 Gekende archeologische waarden

1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.3.3.1.1 Historische achtergrond

Tielt is gelegen op een 50 meter hoge oost-west gerichte cuesta rug die zich uitstrekt van Vinkt over Aarsele naar Tielt. De ligging op deze cuesta rug bepaalde in belangrijke mate de oudste occupatiegeschiedenis. Silexartefacten uit het mesolithicum en het neolithicum wijzen op prehistorische bewoning op dit hoger gelegen gebied, o.m. ter hoogte van de Keidam en in de nabijheid van de bron van de Poekebeek. Archeologische vondsten uit 2005 wijzen tevens op vermoedelijke bewoning van de Tieltse heuvelkam in Gallo-Romeinse periode. Dit staft de hypothese dat de Romeinse diverticulum - van Blicquy tot Oudenburg - vanaf de Leie via de Tieltse hoogte naar de kust liep.

Vermoedelijk ontwikkelt zich vanaf de laat-karolingische periode in de omgeving van Tielt een cultuurlandschap dat wordt gekenmerkt door kouters, open akkerlandcomplexen en verspreide bewoningskernen. Langs de Poekebeek krijgt de Rijekegemkouter vorm, die in de 9de eeuw in het bezit is van de abdij van Saint-Amand-les-Eaux. De periodiek overstroomde beekvalleien kennen een afwisselend bodemgebruik met beekdalbossen en meersen. Het grondgebied van Tielt behoort tot de Pagus Mempsis. Graaf Boudewijn V voert een reorganisatie van het zijn graafschap door waardoor de pagi worden vervangen door kasselrijen. De 22 parochies van de Roede van Tielt maakten vanaf dan deel uit van de kasselrij Kortrijk. Op Tielt-buiten strekken zich gronden uit die ressorteren onder diverse heerlijkheden.

De oudste vermelding van Tielt dateert uit 1105. De stad kreeg stadsrechten in 1245 en bouwde in 1275 een Lakenhalle. Filips de Stoute geeft de stad in 1393 de toelating om een vrije jaarmarkt te houden. Tielt fungeert in de 14de eeuw als bevoorradingscentrum voor de linnenweverij in het Mandelgebied. De vlas- en garenmarkt ontwikkelt zich tot één der belangrijkste van de streek. In de 15de eeuw geniet Tielt reeds van een zekere vermaardheid en in de loop van de 16de eeuw slaagt de stad er in om zich te profileren als een marktcentrum voor de regionale linnennijverheid. Het accent van de weefnijverheid verschuift naar de productie van vlas en het bleken en verhandelen van lijnwaad. De groei van de economie gaat gepaard met een toename van het inwonersaantal tot ca. 2000-2500 inwoners. Omwille van plaatsgebrek wordt na goedkeuring door Keizer Karel in 1550 het Stoktgebied ten zuiden van de stad bij het schependom gevoegd. In 1565 krijgt de stad de toelating om een nieuwe blekerij te bouwen op de Stoktheide, Tielts eerste 'industriezone' waar zich naast vier steenovens ook vier molens bevinden.

Tot het midden van de 18de eeuw is Tielt slechts via enkele landwegen bereikbaar. In de tweede helft van de 18de eeuw worden tal van verbindingswegen aangelegd waardoor de ontsluiting van Tielt een feit is en de stad uit haar economisch isolement kan treden. Nadat reeds in 1765 een geplaveide weg door het Stoktveld is getrokken, krijgt de huidige Grote Hulststraat in 1788 een bestrating, waardoor een deel van Tielt-buiten ten oosten van het Stokt bij het schependom wordt gevoegd en de verbinding wordt gemaakt met toegangswegen vanuit Oostrozebeke, Meulebeke en Wakken. (huidige Bedevaartstraat en Gruuthusestraat).

In de loop van de 18de eeuw gaat het bevolkingscijfer stelselmatig omhoog. Enkel de graancrisis (1740) en het Frans-Oostenrijks oorlogsgeweld zorgen voor enige stagnatie in de economie en de demografie. gevestigd. Thans heeft de straat voornamelijk een woonfunctie met enkele bedrijven aan de westzijde van de straat.

Gedurende de Eerste Wereldoorlog wordt Tielt de hoofdstad van het zogenaamde Etappengebied der 4^e Armee. Heel wat fabrieksgebouwen worden door de bezetter benut als herstelplaats voor geschut, magazijn en manege.¹

1.3.3.1.2 Historische kaarten

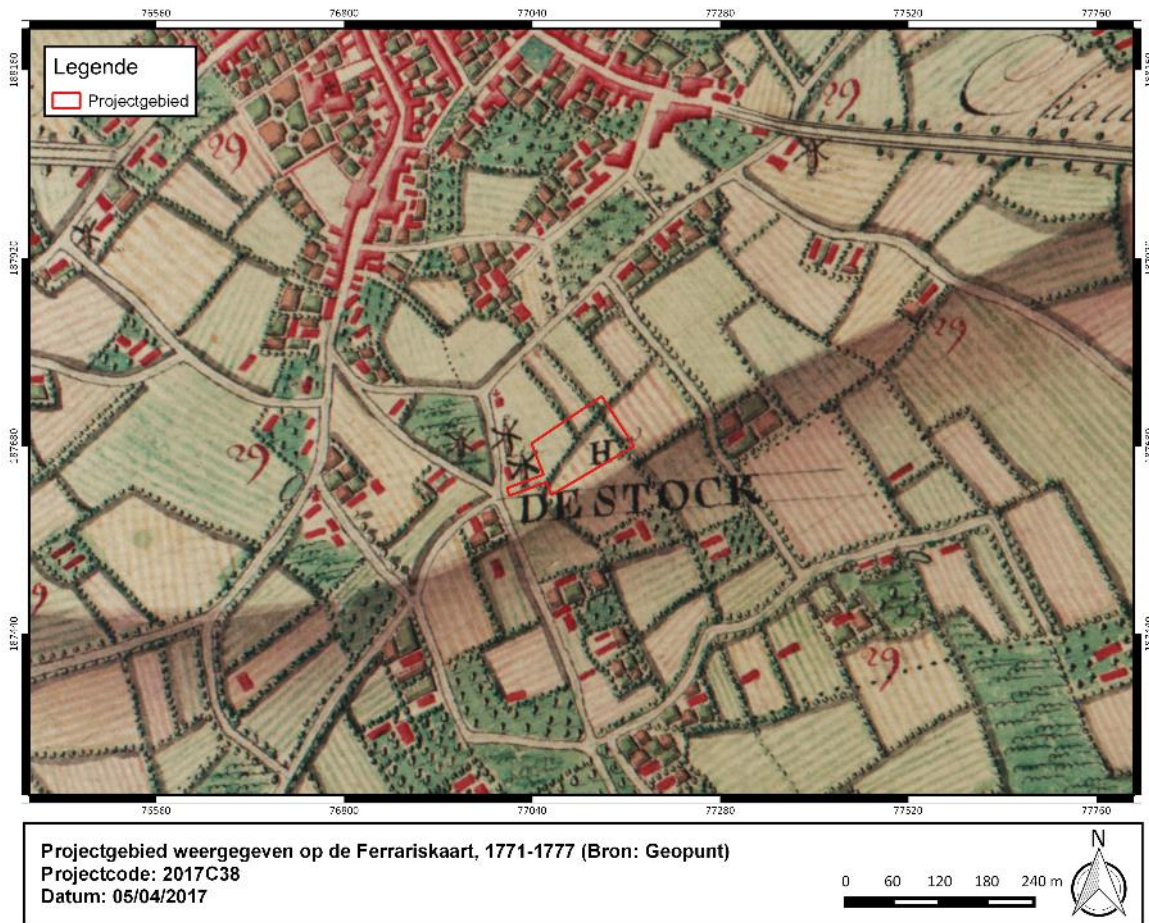

Figuur 14: Projectgebied bij benadering weergegeven op de kaart van Franciscus De Bal, 1738 (Bron: Tielt - Historische Stedenatlas van België)

Op de kaart van Franciscus De Bal uit 1738 zijn de drie stoktmolens duidelijk zichtbaar, alsook het tracé van de huidige Stoktmolenstraat.

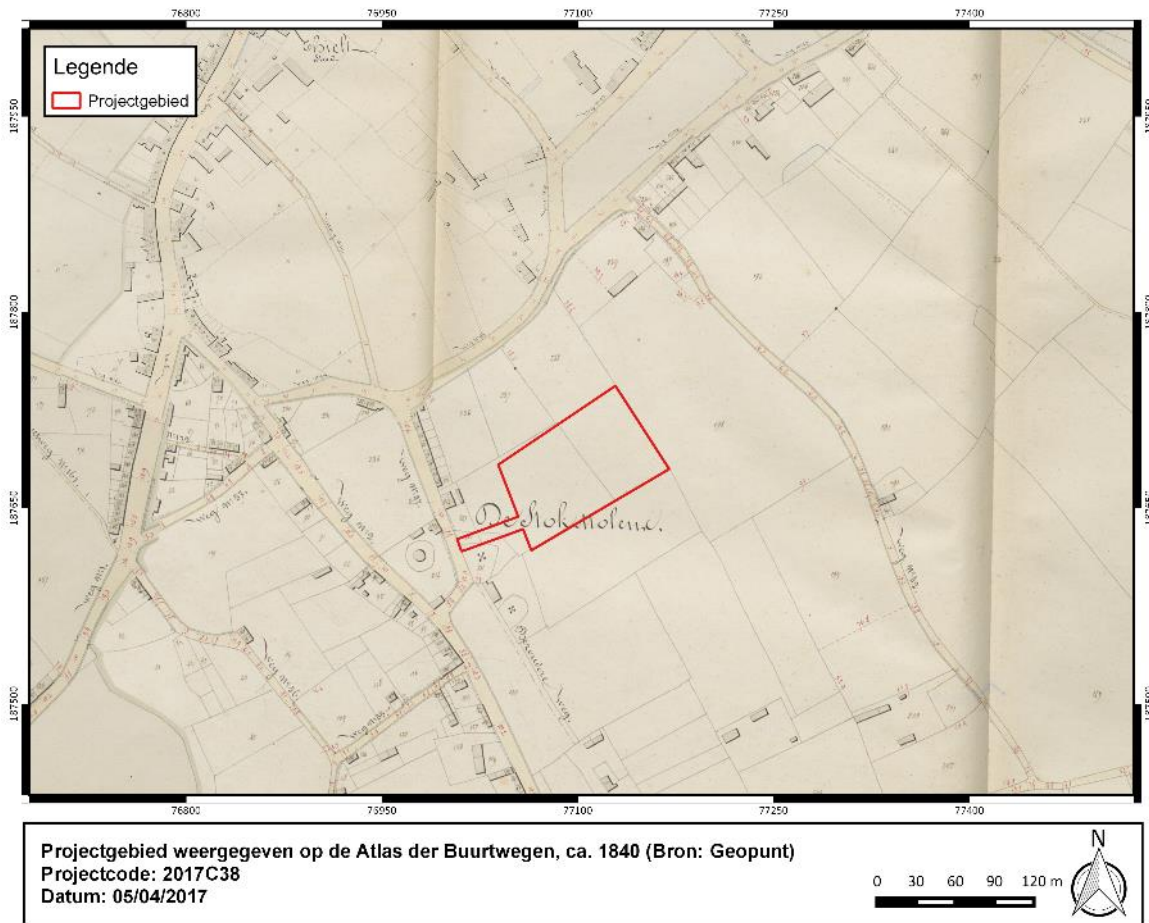
De stoktheide was een woeste heide ten zuiden van de stad. De eerste stoktmolen is vermeld in 1416. De stoktheide is tevens bekend als Tielt's eerste 'industriezone' omdat er naast de aanvankelijke 4 molens aan de Waeybergh ook vier steenovens zijn gebouwd aan het begin van de 15de eeuw.

¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Tielt, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122112> (geraadpleegd op 7 april 2017).

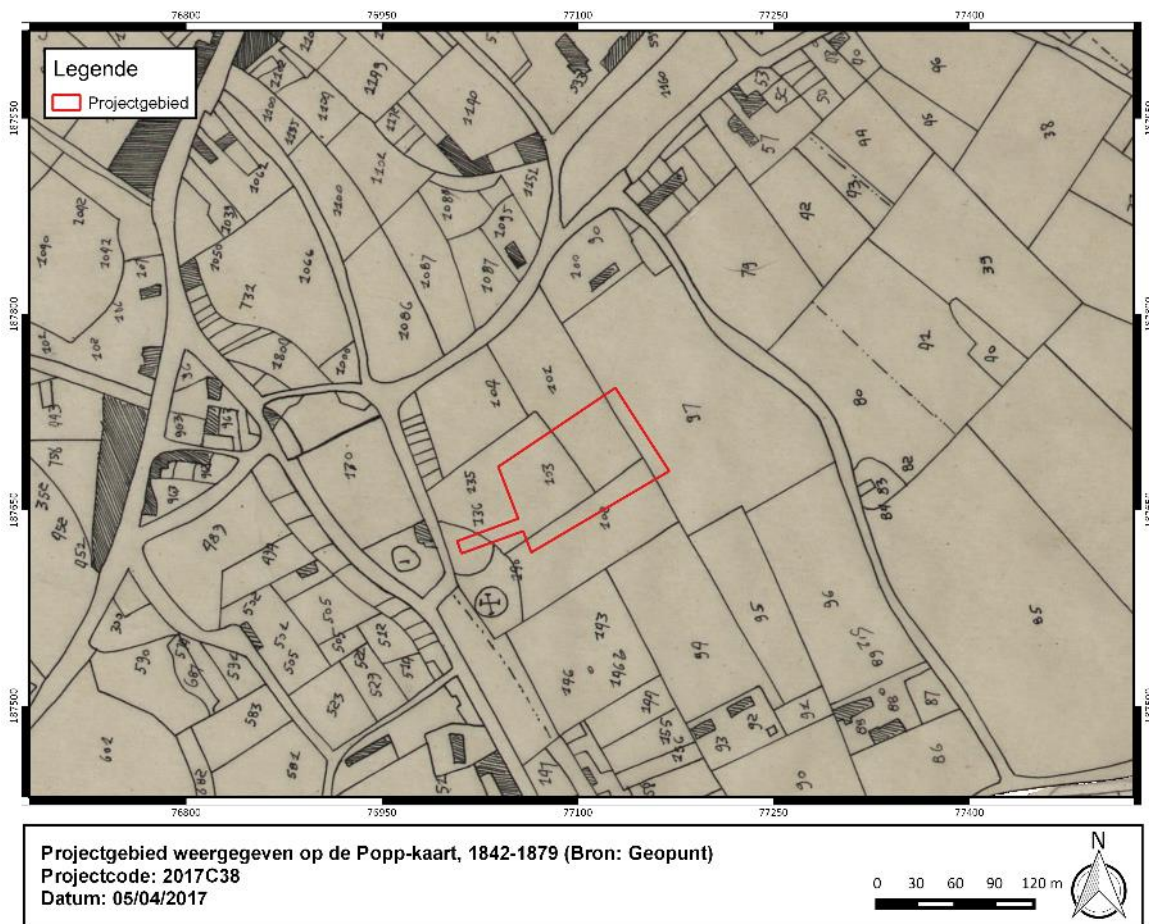

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)

Op de Ferrariskaart wordt het Stoktgebied duidelijk afgebakend met nog drie bestaande molens en losstaande bebouwing. Mogelijk snijdt het onderzoeksterrein één van de stoktmolens aan. Het overig deel van het onderzoeksterrein bestaat uit akkerland. Het stratenpatroon op de Ferrariskaart toont reeds veel gelijkenissen met het huidige wegtracé. Ten westen van de locatie loopt het tracé van de Stoktmolenstraat, ten noorden loopt het tracé van de Grote Hulststraat, ten oosten loopt het tracé van de Beernegemstraat.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Popp-kaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)

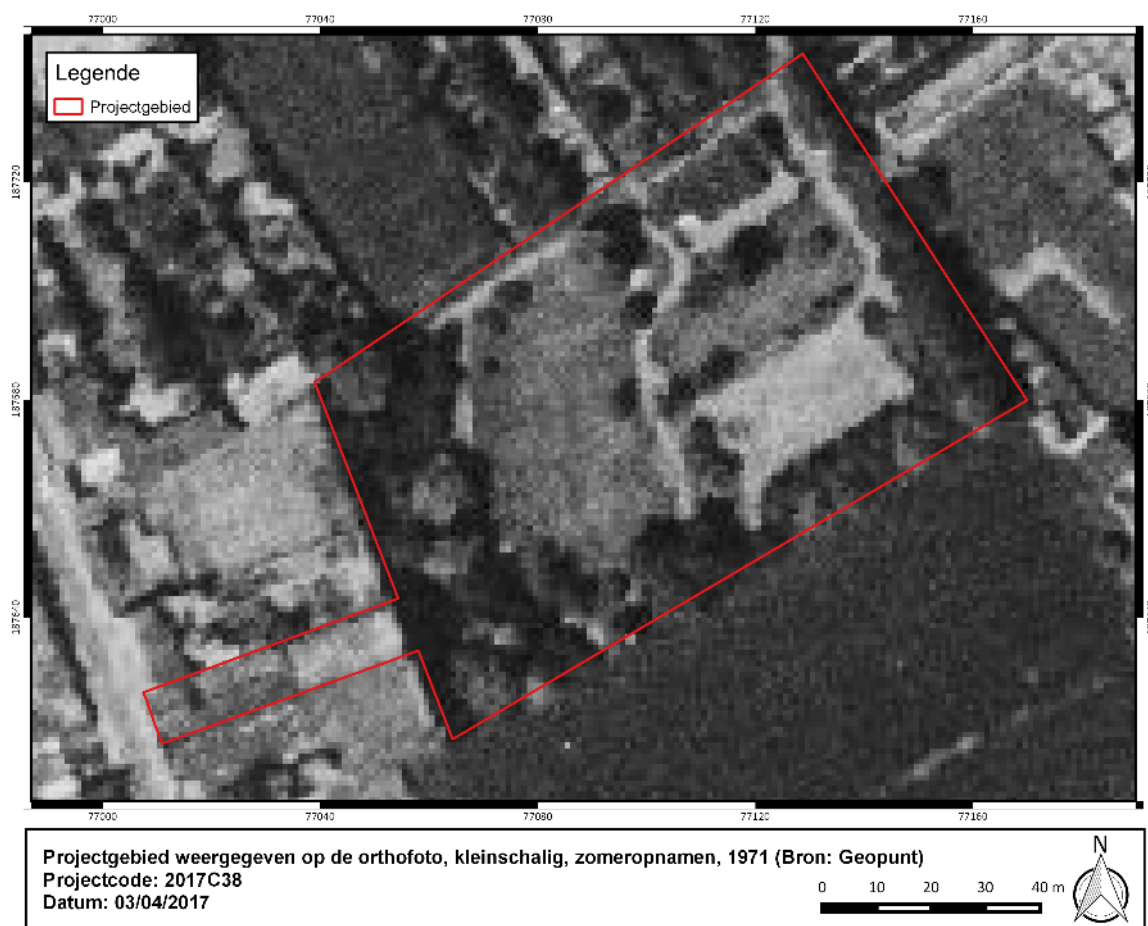
De Atlas der Buurtwegen vertoont geen bebouwing ter hoogte van het onderzoeksterrein. Mogelijk wordt een van de Stoktmolens aangesneden. Het tracé van de huidige Stoktmolenstraat, Grote Hulststraat en de Beernegemstraat. De Poppkaart vertoont een gelijkaardig beeld.

Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.

Bron	Jaartal	Historische Situatie
Kaart van Franciscus de Bal	1738	Stoktmolens
Kaart van Ferraris	1771-1777	Molen, akkerland
Atlas der Buurtwegen	1843-1845	Molen
Popp Kadasterkaarten	1842-1879	Onbebouwd

1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen

Er is weinig evolutie waarneembaar tussen de orthofoto van 1971 en deze van 2016. Er is bebouwing waarneembaar in het noordoostelijk deel van het onderzoeksterrein. Deze bebouwing bestaat uit een rechthoekige bouwstructuur. Er is tevens bebouwing in het uiterste westen van de planlocatie. Het overig deel van het terrein bestaat thans uit grasland, bomen en een oprijlaan.

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)

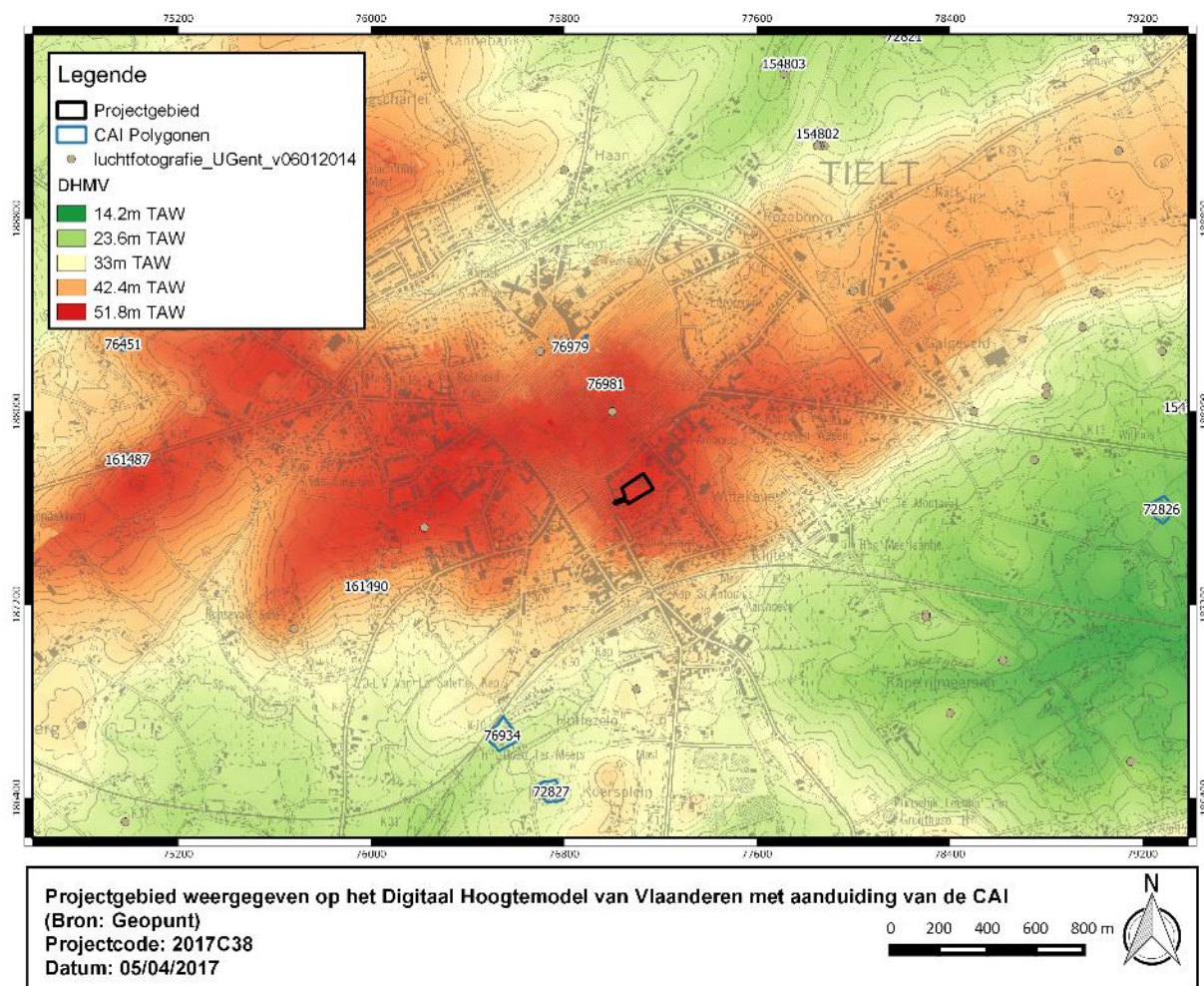
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt)

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

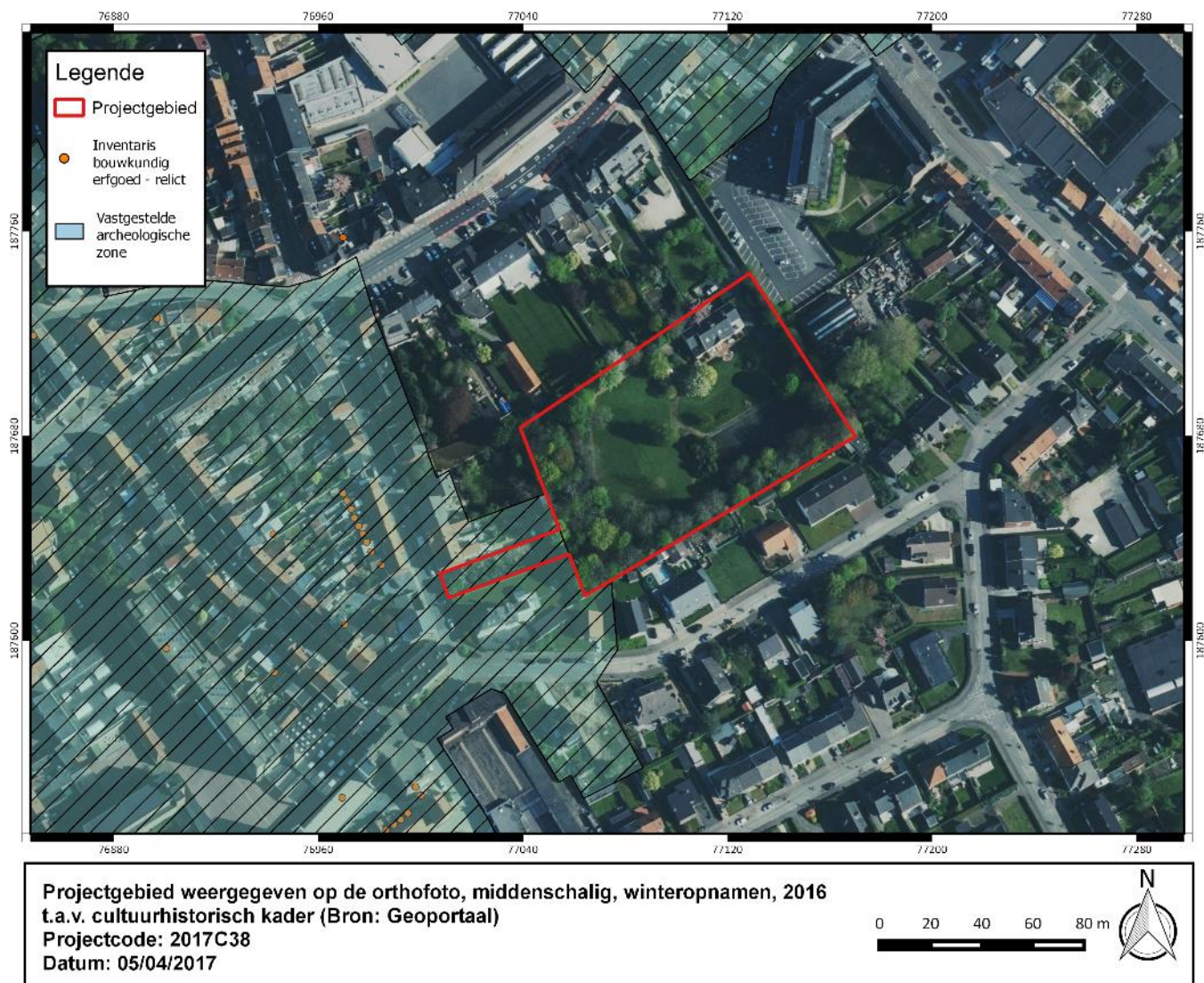
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt)

Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.

CAI nummer	Omschrijving
72821	Indicator cartografie (Demeyere, F., 2002); NK: 15 meter Late middeleeuwen: Alleenstaande site met walgracht - De voorheen omwalde hoeve gaat naar verluidt terug op een middeleeuws schaapgoed met dreef, in bezit van de heren van "Tomme". Het "goed ten Tomme" wordt voor het eerst vermeld in 1439.
72826	Indicator cartografie (Demeyere, F., 2002); NK: 15 meter Late middeleeuwen: Alleenstaande site met walgracht
72827	Indicator cartografie (Demeyere, F., 2002); NK: 15 meter Late middeleeuwen: Alleenstaande site met walgracht - In oorsprong omwalde hoeve gelegen op een terp.
76451	Veldprospectie (1990); NK: 150 meter

CAI nummer	Omschrijving
	Neolithicum: een van de 'neolithische nederzettingen' ontdekt na verzamelen van silexmateriaal - o.a. dikke klingschrabber, ruw gesteeld pijlpunt Bron: Calmeyn D. 1994, De prehistorische mens op de Pittems-Egemse cuesta. Een voorlopig beeld na 5 jaar veldprospectie, in: De Roede van Tielt 25/4, 142-200
76934	Indicator cartografie (Demeyere, F., 2002); NK: 15 meter Late middeleeuwen: Alleenstaande site met walgracht
76979	Opgraving (2005, De Gryse, J.); NK: 15 meter Romeinse tijd: een randscherf van een mortarium Late middeleeuwen: verschillende middeleeuwse ophogingslagen en enkele sporen (met o.a. aardewerk) die in verband te brengen zijn met de ontwikkeling van Tielt als stad. – waterleiding bestaande uit een uitgeholde boomstam en bakstenen – een vrij omvangrijke kuil met groene klei, veldstenen en dakpanfragmenten. Bron: De Gryse J. s.d.: Archeologisch onderzoek in het centrum van Tielt (opgravingsverslag).
76981	Opgraving (2005, De Gryse Janiek); NK: 15 meter Romeinse Tijd: enkele Romeinse scherven in kuil met bouwafval Late middeleeuwen: zandwinningskuil , alleenstaande afvalput, Romeinse scherven in deze afvalput Nieuwe tijd: enkele paalkuilen, sommigen ouders en sommigen jonger dan de 18de eeuw. Bron: De Gryse, J. s.d., 2005: Archeologisch onderzoek in het centrum van Tielt (opgravingsverslag)
154802	Luchtfotografie (1992); NK: 150 meter Onbepaald: grafheuvel – circulaire structuur Bron: Bourgeois, J., Meganck, M. & Semey, J. 1998: Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormig structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, p.75-76
154803	Luchtfotografie (1992); NK: 150 meter Onbepaald: grafheuvel – circulaire structuur Bron: Bourgeois, J., Meganck, M. & Semey, J. 1998: Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormig structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, p.75-76
161487	Veldprospectie (1990), NK: 150 meter Neolithicum: vondstenconcentratie van lithisch materiaal – o.a. bladpijlpunt, kleine pijlsneden, gesteelde pijlpunten met vleugels, gepolijste bijlen. Bron: Calmeyn D. 1994, de prehistorische mens op de Pittems-Egemse cuesta. Een voorlopig beeld na 5 jaar veldprospectie, in: De Roede van Tielt 25/4, 142-200
161490	Veldprospectie (1990), NK: 150 meter Neolithicum: geen bijkomende specificatie over aantal vondsten of aard van de vondsten Bron: Calmeyn D. 1994, de prehistorische mens op de Pittems-Egemse cuesta. Een voorlopig beeld na 5 jaar veldprospectie, in: De Roede van Tielt 25/4, 142-200

1.3.3.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 t.a.v. cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal)

Het westelijk deel van het onderzoeksterrein geldt als vastgestelde archeologische zone. Dit is de historische stadskern van Tiel. Ten westen van het projectgebied situeren zich een rij bouwkundige erfgoedrelicten. Dit is een eenlaagsbebouwing bestaande uit dorpswoningen die volgens het kadaster dateren van 1909. De bouwheer is Hendrik Wullaert, een Tielts koopman.²

1.4 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van 10 eengezinswoningen en 3 appartementen met bijhorende infrastructuur aan de Stokmolenstraat te Tiel (West-Vlaanderen). Het terrein is ca. 0,89ha groot en ligt momenteel braak. In het noordoosten van het plangebied staat een gebouw dat wordt gesloopt in het kader van de geplande ontwikkeling.

Landschappelijk gezien is het projectgebied gelegen in de zandleemstreek, op de kop van de cuestarug van Tiel, op een hoogte van ca. 50m +TAW. De Quartairgeologische kaart van Vlaanderen geeft een

² Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Dorpswoningen, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/86916> (geraadpleegd op 7 april 2017).

profielopbouw weer bestaand uit laat-Pleistocene eolische afzettingen bovenop de Tertiaire sokkel. Dit impliceert een verwachtingspatroon van klassieke sporenarcheologie direct onder de teelaarde. De bodemkaart geeft aan dat het terrein bebouwd is en er geen onmiddellijke informatie voor handen is. In de ruime omgeving van het plangebied bestaat de bodem uit lichte zandleem tot zandleem. Deze hoog en strategisch gelegen, goed gedraineerde, vruchtbare en makkelijk bewerkbare gronden moeten een zeer grote aantrekkingskracht gehad hebben op landbouwgemeenschappen in het verleden.

Historisch en cartografisch onderzoek toont duidelijk het rurale karakter van het plangebied. Vanaf de 18e eeuw is het terrein in gebruik als akker. Wel zijn langsheen de Stoktmolenstraat drie molens duidelijk afgebeeld vlakbij het plangebied op de Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden. Historische bronnen maken ook melding van baksteenovens uit de 15e eeuw in de omgeving van deze molens.

In de directe omgeving van het plangebied zijn geen archeologische resten gekend. In de ruime omgeving van het plangebied betreffen de relevante waarden enerzijds verspreide losse, verploegde silexvondsten en anderzijds twee grafcircels gekend via luchtfotografische prospectie. Ook werd, een kleine kilometer ten noorden van de planlocatie, bij onderzoek in de stadskern, naast middeleeuwse resten ook een aantal losse fragmenten romeins aardewerk gerecupereerd.

Het is duidelijk dat, puur op basis van de landschappelijke situatie, het archeologisch potentieel van het projectgebied aanzienlijk is. Gelet op de aard van de werken is een verdere evaluatie van het bodemarchief aangewezen.

1.4.1.1 Interpretatie van aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

Het desktoponderzoek wijst duidelijk op een aanzienlijke trefkans inzake sporen direct onder de teelaarde, mogelijk uit verschillende perioden. Er zijn geen argumenten om uit te gaan van een grote mate van versterking waardoor verdere terreinevaluatie (ten dele) overbodig zou zijn. Teneinde de eigenlijke impact van de geplande werken in te schatten met betrekking tot eventueel ondergronds erfgoed is een terreininventarisatie d.m.v. proefsleuven aangewezen.

Deel 2: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Deel 3: Bijlagen

Projectcode	2017C38
Onderwerp	Tielt Grote Hulststraat
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/03/2017

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	05/04/2017

Plannummer	3
Type plan	Grondplan
Onderwerp plan	Geplande werken
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	4
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016

Plannummer	5
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele landschappenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/04/2017

Plannummer	6
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/04/2017

Plannummer	7
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/04/2017

Plannummer	8
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/04/2017

Plannummer	9
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosiekaart per perceel
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/04/2017

Plannummer	10
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Digitaal hoogtemodel van Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/04/2017

Plannummer	11
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/04/2017

Plannummer	12
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	03/04/2017

Plannummer	13
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Franciscus De Bal
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1738

Plannummer	14
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferrariskaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1840

Plannummer	16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Popp-kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	17
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	18
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	19
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	20
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	21
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016

Plannummer	22
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	05/04/2017

Plannummer	23
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Cultuurhistorisch kader
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016